MALTA

QORTI TAL-MAGISTRATI (MALTA)

MAGISTRAT DR.
CONSUELO-PILAR SCERRI HERRERA

Seduta tal-5 ta' Dicembru, 2012

Avviz Numru. 262/2011

Fl-atti tal-Ittra Ufficcjali mibghuta minn Godwin Navarro lil G.T Shirts Co. Ltd u Alfred Testa.

Godwin Navarro

vs

G.T Shirts Co. Ltd u Alfred Testa

Il-Qorti,

Rat ir-rikors ipprezentat minn Alfred Testa et nhar id-dsatax (19) ta' Lulju, 2011 fejn ippremetta s-segwenti:

"Illi l-esponenti gew notifikati b'ittra ufficcjali maghmula ai termini tal-Artikolu 256(2) tal-Kapitolu 12 tal-Ligijiet ta' Malta fejn huma gew interpellati sabiex ihallsu lir-rikorrenti Godwin Navarro s-somma ta' elfejn, disgha mija u erbgha w erbghin Ewro u tlieta u tletin centezmu (€2,944.33).

Illi l-imsemmija somma u kambjala huma in effetti gja inkluzi mir-rikorrenti Navarro fi proceduri ohra li huwa kien ghamel illum decizi fl-atti tac-citazzjoni fl-ismijiet 'Godwin Navarro vs GT Shirts Co. Ltd', Cit Numru 214/2010 JA, oltre il-fatt li minhabba numru ta' fatturi u hlasijiet l-imsemmi ammont huwa gia imhallas. Illi ir-rikorrenti qed jittanta jqarraq sempliciment minhabba li l-kambjala jidher li ghadha fil-pussess tieghu.

Illi ghalhekk l-ammont reklamat mhux dovut.

Ghaldaqstant l-esponenti qed jikkontestaw it-talba mressqa mir-rikorrenti Godwin Navarro u jitolbu li l-ammont mitlub ma jigix rez ezekuttiv u li dina l-procedura titkompla skond il-Ligi.

Bl-ispejjez."

Rat ir-risposta ta' Godwin Navarro pprezentata fl-atti nhar l-1 ta' Awwisu, 2011 fejn eccepixxa:

"*Illi l-esponenti ghadu kemm gie notifikat bir-rikors prezentat mir-rikorrenti tad-19 ta' Lulju, 2011 u in ottemporanza mad-digriet moghti minn din il-Qorti fl-20 ta' Lulju, 2011 jiddikjara li filwaqt li huwa veru li kien hemm kawza pendenti quddiem il-Prim'Awla tal-Qorti Civili li giet deciza u mhux appellata la minn G.T Shirts Limited u lanqas minn Alfred Testa li gew dikjarati debituri tal-esponenti, liema kawza kienet tirrigwarda hlas' ta' import ta' kambjala li kienet skaduta u ma gietx imhalsa. L-import li intalab permezz tal-ittra ufficcjali hawn fuq riferita jirreferi ghal import ta' kambjala ohra u kwindi iz-zewg importi ta' zewg kambjali huma differenti u ma ghandhomx x'jaqsmu xejn bejn xulxin.*

Illi ghalhekk ma hemm ebda qerq da parte tal-esponenti kontra hadd – anzi il-fatti jitkellmu wahedhom."

Rat il-verbal tat-22 ta' Settembru, 2011 fejn Dr Gatt ghan-nom tar-rikorrenti talab li l-atti kollha tas-sentenza li nghatat fl-ismijiet 'Godwin Navarro vs G.T. Shirts Co. Ltd

et' (Rik. Gur. Nru. 214/10 JA) jigu allegati ma' dan il-process.

Rat l-oggezzjoni ta' Dr. Schembri ghall-intimat stante li il-mertu ta' dik il-kawza deciza jirriferixxi ghall-kambjala differenti.

Rat id-digriet taghha tal-istess jum fejn laqghet it-talba tar-rikorrenti peress illi l-partijiet mhux ser isofru xi pregudizzju u konsegwentement ordnat l-allegazzjoni tal-atti kif mitluba.

Semghet ix-xhieda tar-rikorrent **Alfred Testa** li xehed nhar id-9 ta' Jannar 2012 u kkonferma li nghatat sentenza fl-ismijiet '**<u>Godwin Navarro vs G.T. Shirts Co Ltd</u>',** Citazzjoni Nru 214/10 mill-Imhallef Joseph Azzopardi. Qal li din hija deciza u huwa gie kkundanat ihallas somma flus lill-istess attur f'dik il-kawza, intimat illum, u jghid li f'dik il-kawza effettivament kien ikkontesta l-kwistjoni ta' l-imghax. Tenna li fl-istatement maghmul minn Godwin Navarro fil-kawza diga' deciza hemm inkluz il-kambjala mitluba minnu fil-proceduri odjerni. Spjega li apparti l-ammont mitlub fil-kawza precedenti ma kien hemm l-ebda pendenza bejniethom u dan kif jirrizulta mid-dokumentazzjoni u invoices li kien jibaghtlu l-istess Navarro kull xahar. Sahansitra qal ukoll li kien hemm anke korrispondenza minn naha taghhom fejn talbu li jinghataw xi kambjali, pero' dawn gew mizmuma minnu. Ikkonferma li l-bilanc li qed jitlob l-intimat, Godwin Navarro mhux dovut minnu. Muri l-istatement li jinsab esebit a fol 22 tal-atti li gew allegati mal-proceduri odjerni, spjega illi il-kambjala relatata Nru 1024 ghall-brieret hija diga' indikata f'dan l-istess invoice.

Spjega f'aktar dettal u qal li l-ammont mitlub kien gie maqsum f'erba' kambjali u wahda minnhom hija mizmuma ghandu u hija dik in kwistjoni li tkopri parti mil-kambjali Nru 1024. Qal li huwa kien ordna tlett containers brieret, polo shirts u t-shirts minghand is-sur Navarro. L-ewwel konsenja li tirrelata ghal kambjala Nru 1024 kienet tirrapprezenta l-bejgh ta' brieret fl-ammont ta' Lm11,871 kif indikat a fol 22 tal-atti allegati. Qabel ma effettivament

kien wasal ix-xoghol kien tah is-somma ta’ disat elef Lira Malrin (Lm 9,000) minn dan l-istess ammont, u ghalhekk kien ghad baqa’ bilanc ta’ elfejn u tmienja u wiehed u sebghin Lira Maltin (Lm2,871). Il-container in kwistjoni kien dahal fit-22 ta’ Mejju, 2007.

Insegwitu fl-4 ta’ Lulju, 2007 ir-rikorrent kien ghamel pagament iehor fl-ammont ta’ elfejn Lira Maltin (Lm2,000) kif jidher fl-istess statement miktub minnu a fol 22 tal-atti allegati. Ix-xhud gie muri statement li huwa datat 31 ta’ Jannar, 2011 redat mill-istess Navarro. Spjega li f’dan l-istess statement immarkat bhala Dokument CSH hemm miktub li l-ammont li x-r-rikorrent ghandu jaghti lilu ilum il-gurnata huwa ta’ hames t’elef, sebgha mija u tmintax-il Lira Maltin u erbgha w sebghin centezmi (Lm5,718.74). Minn dan l-ammont pero’ hemm l-interessi dovuti u l-interessi jammontaw ghal elfejn u tlieta w disghin Lira Maltin (Lm 2,093) u ghalhekk jekk jitnehha dan l-ammont ta’ Lm2,093 mill-ammont ta’ Lm 5,718.74, jibqa’ bilanc ta’ tlett elef u sitt mitt Lira Maltin (Lm3,600) li huwa l-ammont mitlub, liema ammont gia gie deciz fil-kawza mill-Imhallef Azzopardi imsemmija aktar ‘ l fuq**.**

Semghet ix-xhieda ta’ **Jean Paul Testa** li xehed ukoll nhar id-9 ta’ Jannar, 2012 u spjega illi huwa jokkupa il-kariga ta’ Direttur fis-socjeta’ G.T.Shirts Co Ltd. Tenna li l-konsenja totali ta’ tlett containers kienet tammonta ghal madwar disgha w hamsin elf u disgha mitt Lira Maltin (Lm59,900) u li ma’ dan l-ammont kollu kien ghad hemm pendenti min-naha taghhom sabiex ihallsu lil Navarro is-somma ta’ tlett, elef u disgha mija u tmienja w sittin Lira Maltin (LM3,968) u kienu hallewhom pendenti bi qbil ma’ Godwin Navarro peress li kien hemm xi difetti fit-tessuti li gew konsenjati. Godwin Navarro kien dejjem iweghdhom li ser jirrangaw din il-kwistjoni billi jaghtihom din is-somma li kienu qed jippretendu jew jaghtihom materjal f’dak il-valur. Sahaq li dan il-ftehim pero’ qatt ma rrealizza ruhu tant li Godwin Navarro ghamlilhom kawza ghal dan il-bilanc. Huma wkoll ghamlu kawza kontra tieghu biex jithallsu tal-affarijiet tat-tessuti. Qal li fuq il-bilanc ta’ Lm3,968 qatt ma kien hemm kontestazzjoni fis-sens li kienu jafu li huma dovuti. Pero’ hassew li ma kellhomx

ihallsu interessi fuqhom peress li kien hemm din il-kwistjoni pendenti bejniethom li suppost kellha tigi rizolta.

Rat in-nota tal-konvenuti prezentata nhar is-7 ta' Marzu, 2012 li permezz taghha huma esebew korrispondenza/prospett fejn jidher car li l-ammont in kontestazzjoni bejn il-partijiet dejjem kien dak ta' tlett elef Lira Maltin (Lm3,000) liema ammont jinsab illum gia kanonizzat permezz ta' sentenza ohra moghtija mill-Prim’Awla tal-Qorti Civili kif spjegat minnu fix-xhieda taghhom.

Rat ix-xhieda ta’ **Alfred Testa** tal-5 ta’ Lulju 2012 fejn in kontro-ezami iddikjara li l-kambjala li kien hemm prezentata fl-atti tal-kawza quddiem l-Imhallef Joseph Azzopardi rigwardanti l-kambjala li kienet taghlaq fl-24 ta’ Lulju 2007, fl-ammont ta’ tlettax-il elf, sitt mija u tmienja u ghoxrin Liri Maltin (Lm13,628), m’ghandhiex x’taqsam mat-talba odjerna. Huwa kkonferma li huma kienu kitbu lill-parti l-ohra fejn kienu nfurmawha, li huma kienu ghamlu xi hlas ta’ kambjali, u l-kambjali ma’ gewx ritornati lura lilhom. Huma kienu qalulhom li kien ghad fadal biss bilanc ta’ tlett elf u erba’ mitt Lira Maltin (Lm3,400) u l-parti l-ohra kienet ukoll qablet ma’ dan. L-ittra li x-xhud ra quddiemu pprezentata f’dawn l-atti u mmarkata bhala dokument X hija ittra mibghuta minnu dwar dawk il-kambjali li huma hallsu taghhom u ma’ gewx ritornati lilhom. Illum l-gurnata pero’ dawn il-kambjali imsemmija fid-dokument X jinsabu kollha ghand ix-xhud. Pero’ hemm zewg kambjali neqsin cioe’ dik li dwarha hemm decizjoni mill-Qorti Prim’Awla fil-kawza numru 214/2010 u dik li tikkoncerna il-kawza odjena.

Ix-xhud stqarr li dwar il-kambjala 1024 dwar il-konsenja tal-brieret din kienet giet imhallsa, x-xhud kien hallsu cash qabel ma’ effettivament gew il-brieret. Mistoqsi jekk huwiex minnu fill-fatt jekk l-invoice 1024 tirreferiex ghall-brieret jew effettivament tirreferriex ghal polo shirts qal li ma jistax iwiegeb qabel ma’ jara l-kambjala. Ix-xhud gie muri dokument Y u qal ukoll f’dan l-istadju, li ma jistax iwiegeb jekk l-invoice 1024 tirreferix ghal brieret jew ghal polo shirts.

Muri l-kambjala esebita f'dawn l-atti a fol 14, qal li din hija kambjala fl-ammont ta' elf, mitejn u erbgha u sittin Liri Maltin (Lm1,264) u qieghda tirrefieri ghal proforma invoice DD ta' 2 April 2007. In-numru huwa 2/1024. Ghalhekk ikkonferma li dokument Y li huwa esebit f'dawn l-atti qed jirrefieri ghall-istess kambjala li huwa ghadu kif xehed dwarha. Huwa spjega li huma kienu ghamluha cara mas-sur Navarro li huwa kellu johrog statement of account wiehed u cioe' li kienu dahhluha l-invoices kollha li huwa kien tah u in segwitu skont il-pagamenti issiru il-hlasijiet. Qabel ma saret il-kawza quddiem il-Prim'Awla kien ghad baqa' ammont ta' bilanc ftit il-fuq minn tlett elef u erba' mitt Lira Maltin (Lm3,400). Huwa qal li din il-kwistjoni kienet diga' giet deciza mill-Qorti tal-Prim'Awla u apparti dik is-somma flus huwa ma kellu jaghtih xejn aktar.

L-intimat Godwin Navarro xehed nhar l-10 ta' Ottubru 2012 fejn stqarr li l-ammont mitlub minnu huwa parti minn konsenja ta' Polo Shirts fl-ammont ta' hamest elef w mija w sitta u tletin (5136) wahda permezz ta' invoice number 1031 datata 6 ta' Lulju 2007. Qal li dawn huma koperti permezz ta' bill of exchange bin-numru 2-1024 datat 13 ta' April 2007 u li kellu jimmatura fil-5 ta' Gunju ta' l-istess sena 2007, liema bill of exchange tinsab inserita fl-atti a fol 14 tal-atti. Tenna li din il-kambjala hija iffirmata kemm mir-rapprezentant tal-kumpanija kif ukoll minn Alfred Testa. Iddikjara li huwa kien iffirma din il-kambjala bhala avval f-ismu kif ukoll f'isem il-kumpanija G.T. Shirts Company et. Ikkonferma li kien hemm kawza pendenti quddiem il-Prim'Awla, quddiem l-Imhallef Joseph Azzopardi liema kawza prezentament tinsab deciza u gabet ic-cittazzjoni numru 214/2010. Stqarr li l-ammont mitlub minnu fil-kawza li diga' giet deciza quddiem l-Imhallef Joseph Azzopardi kienet tirigwardja konsenja differenti u anke l-ammont kien effettivament differenti. Zied jghid li l-ordni rigwardanti konsenja u cioe' dwar l-invoice 1031 saret xi tlett xhur jew erba' wara li kienet saret mertu tal-kawza li giet deciza quddiem l-Imhallef Azzopardi, u l-mertu taghha li kien hemm quddiem l-Imhallef Azzopardi kien kopert permezz ta' kambjali ohra,

liema kambjali effettivament gew ritornati lill-istess mill-avukat difensur tieghu.

Godwin Navarro xehed fl-14 ta' Novembru 2012 fejn stqarr illi l-kawza titratta l-ammont ta' 5,136 polo shirts kif indikati fid-dokument esebit fl-atti a fol 25. Kif jidher mill-ezami ta' din l-istess invoice numru 1031 a fol 25 apparti l-kwistjoni mertu tal-kawza odjerna kien hemm referenza ghal merkanzijiet ohrajn. Naturalment il-flejjes li kien jircievi minghand l-intimati kienu jmorru sabiex jithallsu l-bilanc li kien dovut. Huwa kkonferma li l-hlasijiet u pagamenti li kienu jsiru mill-intimati ma kienux isiru ghal xi kambjali partikulari. Imma dejjem kienu ntizi sabiex jitnaqqas il-bilanc li jkun hemm restanti. Huwa spjega li dan kien naturalment *an on going account*.

Il-kawza odjerna titratta fuq kambjala tal-ammont ta' Lm1,264. Mistoqsi ghaliex allura effettivament dak li hemm miktub fl-invoice numru 1031 hemm indikat bhala Lm3,903 meta effettivament il-kawza huwa ghamilha fuq 1264, huwa spjega li dan sar ghaliex l-intimat kien ihallas bin-nifs. Mill-pagament ta' Lm3,903 ghalhekk kien hallas id-differenza. Illum ghad fadallu jhallas Lm1,264 mis-somma ta' Lm3,903 originarjament dovuti lix-xhud.

Huwa spjega li meta qal li l-konsenja kienet tirraprezenta Lm3,903, effettivament dan ma jinkludix il-VAT dovut, kif hemm indikat fuq l-istess dokument aktar l-isfel. Huwa kkonferma li kellu kont wiehed mal-G.T. Meta huma kienu fethu l-kawza quddiem l-Imhallef Azzopardi kienu ghamluha ghall-ammont ta' €8,445. Huwa stqarr li f'dak l-ammont ma hemmx inkluz l-ammont mitlub mix-xhud illum il-gurnata.

Mistoqsi ghaliex effettivament meta hu fetah il-kawza quddiem l-Imhallef Azzopardi ma nkludiex kollox u cioe' anke s-somma pretiza mix-xhud illum qal li effettivament dak iz-zmien kien ha zball. Ix-xhud stqarr li anke meta effettivament huwa kien qed jiktbilhom biex ihalsuh is-somma ta' ftit aktar minn tliet elef Ewro, huwa kien ha zball. Mhux minnu dak li gie allegat lilu li effettivament huwa vvinta din is-somma bhala kambjala meta ra' li l-

qorti superjuri ma taghatx l-imghax kollu mitlub mix-xhud fil-kawza li pprezenta quddiemha. Ix-xhud effettivament kien ghadda lill-avukat difensur tas-socjeta' intimata l-original tal-*bills of exchange* kollha. Huwa effettivament illum il-kawza ghamilha ghal Lm1,025 u mhux ghal Lm1,264 kif hemm miktub fil-kambjala ghaliex effettivament l-intimati kienu hallsuh parti minn din il-kambjala u dan huwa l-bilanc.

Effettivament jekk illum il-gurnata, ix-xhud jghid li huma dovuti 1025, tfisser li l-konsenja li hija rapprezentata fl-invoice 1031 thallset b'aktar minn nofs. Huwa kkonferma li llum il-gurnata wara li huwa ghamel il-komputazzjoni kollha tieghu, il-bilanc dovut mill-intimati huwa fl-ammont ta' Lm1025. Wara l-invoice li x-xhud kien baghat numru 1031, ma hemm ebda invoice ohra b'somma inferjuri. Din l-invoice 1031 hija datata 6 ta' Lulju 2007. Mistoqsi jekk hargux xi invoices ohra wara din l-invoice wiegeb li le ma hargux. Din hija l-ahhar invoice li hargu huma. Il-kawza li x-xhud fetah quddiem l-Imhallef Azzopardi fetaha hames snin wara li effettivament hareg din l-invoice. Pero' l-kawza li huma fethu quddiem l-Imhallef Azzopardi mhix ghall-ammont kollu ndikat f'din l-invoice izda ghall-ammont izghar.

Ix-xhud gie mistoqsi in ri-ezami jekk kienx baghat invoice ghal Lm1,025, wiegeb li ma baghatx. Lanqas ma baghat korrispondenza.

Ikkunsidrat:

Illi minn ezami ta' l-Ittra Ufficcjali Numru 2499/11 mibghuta lir-rikorrenti mill-intimat jidher bic-car li l-azzjoni maghzula mill-intimat fl- Ittra Ufficcjali li baghat kienet wahda ta' azzjoni kambjarja u ghalhekk ir-rikorrenti fir-rikors li pprezenta kien marbut b'liema talba setgha jaghmel u dan in vista tas-sentenzi moghtija mill-Qrati taghna.

Ghalhekk dan premess, din il-Qorti ma ghandha l-ebda ezitazzjoni tafferma illi n-natura tal-azzjoni proposta mill-intimat hi dik kambjarja u huwa inutili li r-rikorrenti jipprova jisposta l-materja billi jsostni b'mod semplicistiku illi l-

kambjala illum mhix dovuta ghaliex tali allegat kreditu tal-intimati gie kanonizzat fis-sentenza li nghatat mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili.

Illi fis-sentenza **"Mario Agius et vs Doris Pulo"** (2846/97/RCP – 24 ta' April 2001) dik il-Qorti trattat in-natura ta' din l-azzjoni. Infatti ntqal:

Illi l-**Artikolu 198 tal-Kodici tal-Kummerc (Kap. 13)** jghid illi:

1) "L-eccezzjonijiet li huma personali ghall-pussessur tal-kambjala ma jistghux idewmu l-hlas taghha, jekk ma jkunux likwidi u li jistghu jinqatghu malajr fil-kawza li tkun miexja.

2) *Jekk dawn l-eccezzjonijiet ikunu jinhtiegu ezami fit-tul, is-smiegh taghhom isir f'kawza ghaliha (*kif messu sar f'dan il-kaz*) , u sadanittant, il-kundanna ghall-hlas tal-kambjala, bil-garanzija jew minghajrha, skond ma jidhrilha l-Qorti, m'ghandhiex tkun imdewma".*

Illi dan l-artikolu hawn fuq imsemmi gie kemm-il darba imfisser minn dawn il-Qrati.

Illi dik il-Qorti kif presjeduta fil-kawza fl-ismijiet **"Guillaumier Industries Ltd. vs Victor Vella et"**, deciza fl-4 ta' Dicembru, 1998 dwar l-*actio cambiaria* kienet qalet:

"Illi a bazi ta' dan l-Artikolu gie deciz li "l-iskop tal-ligi huwa carissimu. Il-kawza proposta a bazi ta' kambjala ghandha tigi mill-Qorti trattata bl-akbar celerita' possibbli … … …".

Il-kambjala hija proprju l-instrument kummercjali nventat biex appuntu jassigura din il-heffa u l-ghaggla fic-cirkontrazzjoni tal-krediti u d-dejn u sabiex tirrispetta u kemm jista' jkun tiggarantixxi li l-processi kummercjali jkunu animati mill-istess esigenzi".

"Biex tassigura din ic-celerita', l-ligi tiffrena l-eccezzjonijiet li jistghu jinghataw kontra l-possessur tal-kambjala

biex dawn ma jittardjawx il-kanonizzazzjoni ta' mport ta' kambjala. Tammetti eccezzjonijiet biex meta dawn ikun ta' facli soluzzjoni" (K.G.M.B 17.10.1987) **"John Portelli noe vs Joseph Sullivan".**

Spjegat ukoll li dan isir, peress li skond kif gie affermat fis-sentenza **"Charles Gatt noe vs Joseph Vassallo Gatt noe"** (K. (J.D.C) 15 ta' Novembru 1993):-

"appena kambjala tigi ammessa, tigi krejata obligazzjoni 'ad hoc', ghal kollox indipendenti u separata minn kwalunkwe obligazzjoni li seghtet ipprecedietha.

Ghalhekk f'kawza bhal din, l-eccezzjonijiet ammissibbli huma generalment limitati ghall-kambjala nnifisha u bhala regola m' ghandhomx jigu permessi eccezzjonijiet li jikkoncernaw obligazzjonijiet precedenti".

Dik il-Qorti tkompli issostni illi l-istess arrangement gie segwit f'diversi sentenzi fosthom **"John Mary Sammut vs Michael Cassar"** (App K. 14 ta' Ottubru 1991) u **"George Zahra vs Alfred Borg"** (K. (JSP) 28 ta' April 1995) "*fejn il-Qrati rriferew ghall-gurisprudenza konstanti li fl-azzjoni kambjarja huma permessi biss eccezzjonijiet li jikkontestaw il-validita formali tal-kambjala in kwantu jallegaw li din tkun fuq il-wicc taghha inoltre f'xi wahda mill-elementi kostitwiti essenzjali taghha kif trid il-ligi* " (Vide Vol XXIX P1 1528 – Vol XXIX. 1. 1136) u l-istess **"John Portelli noe vs Charles Vella"** (K.C.D. 30 ta' Awissu 1989); dawn il-principji gew ilkoll elenkati fis-sentenza ta' dik il-Qorti preseduta mill-Onoraevoli Imhallef Raymond Pace fil-5 ta' Ottubru 2000 fl-ismijiet **"Ronald Micallef *et* vs Subway (Malta) Limited"** (Cit. Nru. 273/2000/RCP).

Illi dwar dan kien hemm temperament fis-sentenza **"Joseph Lia vs Alfred Dalli",** K. JDC 26 ta' Jannar 1989 (kif imsemmi fis-sentenza moghtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili, nhar id-29 ta' Mejju 2003 fl-ismijiet **Charles Pool vs Carmelo Mercieca**), li "*ghalkemm sostniet li l-**artikolu 198** japplika kemm meta tali kambjali jkunu girati w anke meta le, irrilevat li hemm eccezzjonijiet*

permessibbli meta din tolqot l-ezistenza tal-kambjala stess bhal meta l-kunsens tal-accettant tal-kambjala jkun vizzjat minhabba vjolenza jew dolo (Vol XXXIX. III, 845) u ghalhekk irriteniet li tali eccezzjoni ghandha tingieb permezz ta' azzjoni ohra u permezz ta' azzjoni *ad hoc"*.

Illi fil-kawza fl-ismijiet **"Salamone vs Rao"** tad-9 ta' Frar, 1906, moghtija mill-Onorabbli Qorti tal-Kummerc intqal illi:

"*Attesocche' le eccezioni date dal convenuto, quantunque personali all'attore, sono di lunga indagine e quindi, secondo il disposto nell'articolo 181 dell'Ordinanza XIII del 1857, la loro cognizione dev'essere rimandata a separato giudizio;*"

Illi wkoll fl-4 ta' Frar 1907, l-istess Qorti tal-Kummerc, fil-kawza fl-ismijiet **"Zammit vs Scicluna"** qalet illi:

"Attesocche' secondo la pratica costante di quest tribunale il pagamento di una cambiale accettata e scaduta viene sempre ordinato quando le eccezioni sono tali da richiedere lunga indagine, sotto quelle cautele che il prudente arbitrio della Corte credesse opportuno;"

Illi fl-ahharnett fl-10 ta' Mejju, 1913, fil-kawza fl-ismijiet **"Sultana vs Pecorella"** gie riaffermat li:

"Atteso che per legge espressa, eccezioni di lunga indagine, come quelle apposte dal convenuto non possono ritardare il pagamento di cambiali scadute. La Corte deve ordinare il pagamento con o senza cauzione e rimettere la cognizione delle eccezioni a separato giudizio";

Illi konferma ta' dan hija s-sentenza **"Tabone vs Camilleri"** tas-27 ta' Frar 1939 li qalet li:

"Illi huwa veru illi skond dana l-artikolu tal-ligi, meta l-eccezzjoni ma tistghax tigi definite malajr ma hijiex ammissibbli meta biha jkun ritardat il-pagament. Pero' hemm eccezzjonijiet tant assoluti kemm relattivi, li jistghu jigu moghtija u ghandhom ikunu ammessi.

Dawna l-eccezzjonijiet ghandhom il-bazi taghhom fid-dritt komuni u fid-dritt kambjarju. Per ezempju, l-inkapacita' li hija regolata mid-dritt komuni tifforma wahda mill-eccezzjonijiet assoluti, u l-pagament huwa wiehed mill-eccezzjonijiet relativi jew personali li huma regolati mid-dritt kambjarju. Hemm ukoll eccezzjonijiet li gejjin minn fatti posterjuri ghad-data ta' l-emissjoni tal-kambjali".

Illi tal-istess portata hija s-sentenza fl-ismijiet **"<u>Eminyan vs Mackay</u>"** tad-9 ta' April 1940 tant li nghad li:-

"*Illi skond l-**Art. 181 ta' l-Ord. XIII ta' l-1857**, l-eccezzjonijiet personali ghall-possessur tal-kambjali ma jistghux jirritardaw il-hlas tal-kambjali jekk ma jkunux likwidi u ta' soluzzjoni pronta. Ghalhekk l-eccezzjoni li tal-konvenut ma tistghax tiddilazzjona l-pagament tal-kambjali;"*

Illi tant huwa minnu dan fil-21 ta' Novembru 1940, bid-decizjoni fl-ismijiet **"<u>Staines vs Trapani</u>"** kkonfermat li:

"Illi jekk dina l-pretensjoni ma kenitx likwida qabel il-kawza, issa li l-Qorti semghet il-provi tista' tillikwidaha, peress illi tirrizulta b'mod konvincenti bhala fondata.

*U skond **l-art. 181 ta' l-Ord. XII ta' l-1857**, "exceptions affecting the holder of a bill personally, cannot delay the payment thereof, unless the exceptions be such as admit of being clearly and speedily determined". U fil-kaz prezenti l-eccezzjoni tal-konvenut setghet tigi likwidata, kif giet fil-fatt, peress illi setghet tigi definita malajr".*

Illi dawn il-principji gew ukoll ikkonfermati mill-Qorti ta' l-Appell fil-kawza fl-ismijiet **"<u>Prof. Carlo Mallia noe vs Mariano Accarino noe</u>"** deciza fit-22 ta' Novembru 1937, ikkonkludiet:-

"Infatti l-Artikolu 181 tal-Kodici Kummercjali jistabbilixxi illi l-eccezzjonijiet personali ghal possessuri tal-kambjali ma jistghux idewmu l-pagament tas-somma jekk mhumiex likwidi u "di pronta soluzione". Jekk imbaghad huma ta' ndagini twila, dawk l-eccezzjonijiet ghandhom ikunu riservati ghal kawza separata, u l-kundanna tal-kambjali ma tistghax tkun differita, b'garanzija jew minghajr garanzija skond il-prudenzjali arbitriju tal-Qorti".

Illi dan kollu gie kkonfermat recentement fis-sentenzi ta'**"Francis Portanier vs Abdel Moez Mohammed Aly et"** (Cit. Nru 2291/97/RCP – 12/12/01); kif ukoll, fis-sentenza recenti fl-ismijiet **"John Giordimaina et vs Joseph Pace et"** (Cit. Nru: 3391/1996/TM – 16 ta' Jannar 2003).

Illi applikati dawn il-principji ghall-kaz *de quo*, u in vista ta' dak kollu premess din il-Qorti tasal biex tikkonkludi li ghandha tichad it-talba tar-rikorrenti. Illi fl-ewwel lok jinghad li l-konvenut bla ebda mod ma kkontesta l-hrug tal-kambjala mertu tal-kawza odjerna u cioe' li giet debitament mahruga u ffirmata minnu kif jidher mill-istess kambjala ezebita allegat. Illi lanqas ma tqajmet xi difiza mir-rikorrenti dwar il-*validita' o meno* taghha.

Ir-raguni ghalfejn din effettivament giet mahruga hija kompletament irrelevanti ghall-mertu tal-azzjoni odjerna. Anke jekk effettivament thalset parti minn din il-kambjala huwa irrelevant ai fini ta' din is-sentenza, liema mertu pero' din il-Qorti thallih impregudikat f'kaz li jidhirlu li ir-rikorrenti irid jagixxi b'kawza ohra bhal dik ta' *indebiti solutio*.

Infatti kif diga' gie kkwotat li qal il-Profs. Rene' Cremona fin-noti tieghu:-

"the moment a person signs the bill of exchange… …the obligation arising from that signature is considered to be complete in itself; it acquires a juridical existence which is considered separate, distinct and independent from the original and fundamental contract entered into between the parties concerned. The law identifies the obligation

created or evinced by its bill with the signatures places thereon. Accordingly, a party to a bill would be liable thereon, not because of any pre-existing obligations, but merely because he did actually sign the bill.” (sottolinear ta’ din il-Qorti).

Ghaldaqstant din il-Qorti, wara li spjegat fid-detall l-istitut tal-actio cambiaria, thoss li ghandha tichad it-talba rikorrenti fejn giet mitluba sabiex ma tigix reza ezekuttiva l-Ittra Ufficcjali Numru 2499/11 u tikkonferma l-eccezzjonijiet tal-intimat, u dan bla preguidzzju ghal kwalsiasi azzjoni ulterjuri li l-istess rikorrenti jista’ jiehu kontra l-intimat jekk jidhirlu l-kaz.

L-ispejjez ta’ din il-kawza jithalsu mir-rikorrenti in toto.

< Sentenza Finali >

-------------------------------TMIEM-------------------------------